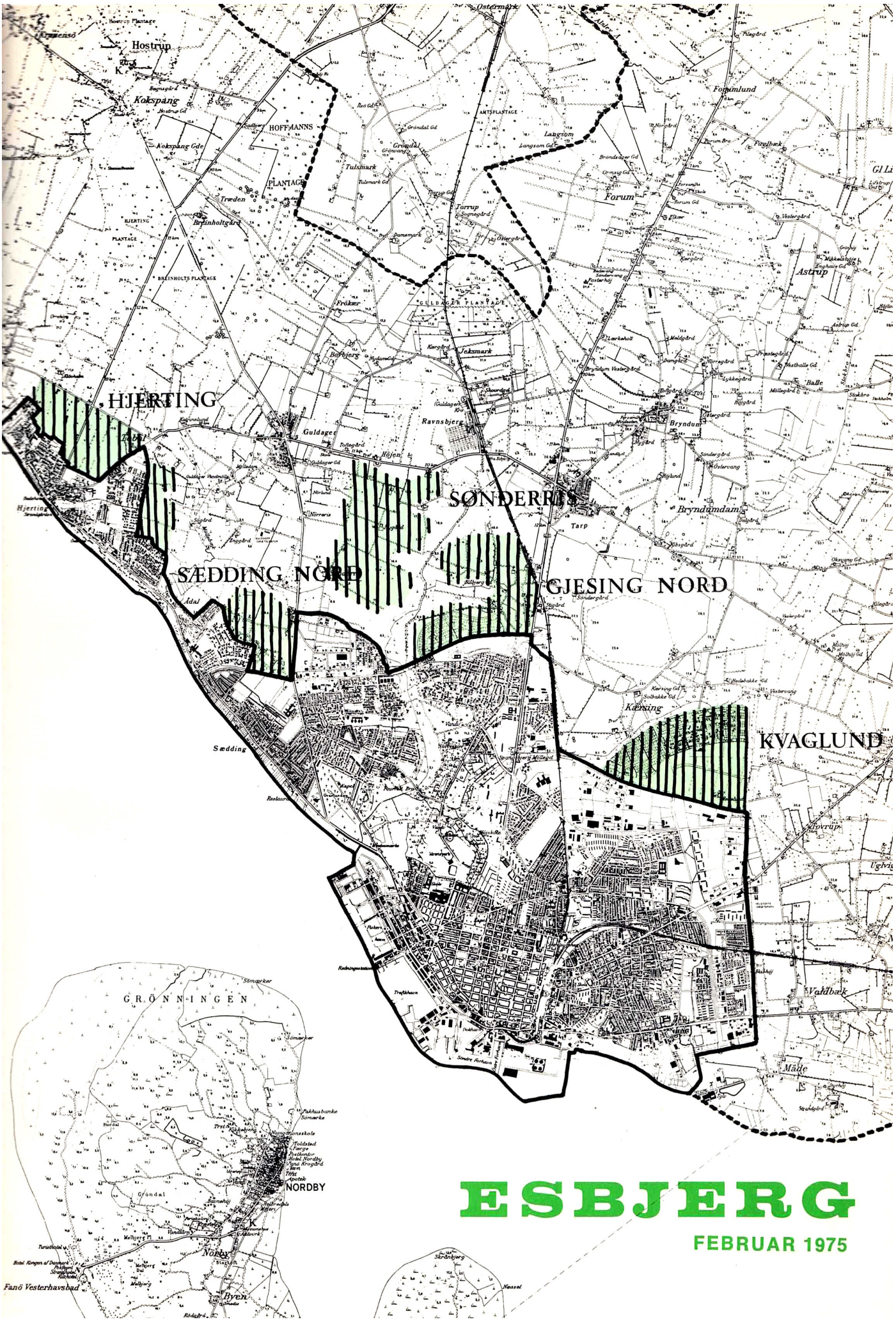

ESBJERG

FEBRUAR 1975

ESBJERG

Udgives af Esbjerg byråd og
Esbjerg-egnens erhvervsråd
og redigeres af
stadsdirektør E. O. Borchorst og
erhvervsrådssekretær Ejgil Rasmussen.

Hæftet fås gratis ved henvendelse til:
Esbjerg-egnens erhvervskontor,
6700 Esbjerg,
telefon 05 - 12 55 99.

Nummer 44

K. Rosendahls Bogtrykkeri Akts.,
Esbjerg

INDHOLD

Forside:
Oversigtskort med de nye bydele indtegnet.

Side
3 Nye bydele

11 Skøjtehallen
Af kontorchef Poul Hansen

13 Guldager Idrætscenter
Af revisor Søren Gade

15 De nye plejehjem
Af ekspeditionssekretær
L. Winther Johannsen

18 Esbjerg havn og dansk landbrug
Af biolog, cand. mag. Horst Meesenburg

Planlagt byudvikling

For blot 15–20 år siden tog det betydelig tid, før et nyt bykvarter var helt udbygget. Det var som regel private, der udstykkede og solgte byggegrunde. De var ofte interesserede i at strække salget over en årrække. Samtidig var mange købere interesserede i at vente nogle år, inden de byggede. Andre ønskede slet ikke selv at bygge, men kun at placere opsparede midler i noget værdifast.

Denne fremgangsmåde havde en række fordele, men den havde også meget væsentlige ulemper. Bl.a. at gader, kloakker, forsyningsledninger m.v. i mange år kun blev delvis udnyttede. Det var stærkt medvirkende til, at såvel private som offentlige udstykninger i Esbjerg fra omkring 1960 blev tilrettelagt med hurtig og samlet bebyggelse for øje.

For den daværende Esbjerg kommune og for de nordlige forstadskommuner – Bryndum og Guldager – forelå på det tidspunkt den første samlede kloakeringsplan. Den danner grundlaget for de senere års byplanlægning og byudvikling. Byudviklingen er således nu i langt højere grad end tidligere planlagt på lang sigt. Denne planlægning og dens resultater er belyst i den første artikel.

Denne nye form for byudvikling, der er et intimt samarbejde mellem offentlige myndigheder og private firmaer og enkeltpersoner, har ført til gode resultater, både arkitektonisk og økonomisk. Enhver, som har lyst, kan bese resultaterne.

juridisk chef

Nye bydele

Udviklingen i boligbyggeriet

I løbet af 1960'erne skete der en stærk stigning i byggeriet i landet som helhed. For Esbjergområdet steg boligproduktionen fra ca. 600 boliger om året i begyndelsen af tiåret til op imod 1000 boliger om året i 1970 og i de følgende år.

En voksende andel af de nye boliger er blevet opført som parcelhuse, og det årlige forbrug af byggemoden jord er efterhånden kommet op på over 100 ha til boliger med tilhørende institutioner, lokale grønne områder og tekniske anlæg m.v. Igennem en årrække udviklede byggeriet sig, således at den tætte bebyggelse, etage- og rækkehuse, i overvejende grad opførtes indenfor den daværende Esbjerg kommune, og parcelhusbyggeriet for en stor del opførtes som forstadsbebyggelse i de daværende Guldager og Bryndum kommuner. Parcelhusbebyggelserne såvel i Esbjerg som i forstadskommunerne blev i de fleste tilfælde planlagt som udvidelser af bestående områder og oftest ved anvendelse af traditionelle udstykningsformer.

De store samlede forstadsbebyggelser, der er opstået ved mange af landets lidt større byer, er ofte blevet kritiseret for deres ensformighed og dårlige miljø, og der har gennem de senere år været en voksende tendens til bosætning i mindre og mellemstore byer.

Selvom dette på mange måder har vist sig at være en positiv udvikling, kan der dog ikke ses bort fra, at resultatet let bliver, at mange af forstadsproblemerne flytter med til de mindre byer. Dertil kommer, at øget bosætning i byer med et forholdsvis lille udbud af arbejdspladser medfører et øget ressourceforbrug til bolig-arbejdsstedstrafik.

Den nuværende udvikling må derfor tilskynde til at planlægge bedre boligområder, selvstændige bydele, hvor boligtyperne er blandede, hvor der findes en lokal serviceforsyning som butikscentre, skole, bibliotek, kirke og børneinstitutioner m.v., hvor der godt kan være mindre virksomheder, og hvorfra man iøvrigt let kan komme til arbejdspladser og til de servicefunktioner, der kræver et større befolkningsunderlag, end den enkelte bydel har. Udfra disse ideer om boligområders udformning har der været afbejdet i de senere år med planlægningen af de nye bydele i Esbjerg.

Den oversigtlige planlægning

Ved udarbejdelsen af egnsplanen fra 1970, der nu er godkendt som Esbjerg kommunes dispositionsplan, blev det planlagt at udbygge byområder i en nordvestlig og en østlig vækstretning udfra de centrale bydele. Forud for udlægningen af arealer til bebyggelse var der foretaget en vurdering og afgrænsning af arealer, der af landskabelige og andre grunde burde friholdes for byvækst. Gennem disse grønne arealer, der blandt andet består af de mange ådale, der gennemskærer området, blev foreslået et system af landskabsstier tilknyttet boligområderne og videreført gennem byområderne som bystier til centre, institutioner og arbejdspladser m.v.

Egnsplanen indtil 1985

Egnsplanens første etape indtil 1985 omfattede, foruden resterende byggemuligheder i de eksisterende byområder, også nye større samlede bydele i Kvaglund, Gjesing-Nord, Sædding-Nord, Sønderris, Hjerting og Novrup. Den overvejende del af disse områder blev desuden fastlagt som byzone i den i 1969 stadfæstede byudviklingsplan for den vestlige del af Ribe amt. (En oversigtsplan på omslaget viser bydelenes beliggenhed). For de fleste af områderne var der allerede skitseret forslag til bebyggelsesplaner før kommunesammenlægningen. For Kvaglund var planerne langt fremme, og Bryndum kommune afleverede ved sammenlægningen i 1969 et forslag til udstykningsplan for en del af Gjesing-Nord. Guldager kommune havde indhentet forslag til bebyggelsesplan for Sønderrisområdet fra forskellige arkitekt-

firmaer, og der forelå skitseforslag og aftaler med boligforeninger vedrørende arealer i Sædding-Nord og Hjerting.

I Kvaglund var planerne blevet udarbejdet udfra nyere ideer om boligområders udformning. Da man stod over for at skulle tage områderne i Gjesing-Nord og Sædding-Nord op til fornyede overvejelser ud fra det grundlag, som den oversigtlige planlægning vedrørende bl.a. udbygning af skoler og detailhandelscentre udgjorde, blev det besluttet også her at gennemføre en planlægning efter nye principper.

Til supplering af egnsplanen blev der herefter opstillet programmer for de enkelte områder, indeholdende oplysninger om antal boliger fordelt på boligarter og den til betjening heraf nødvendige udbygning af butikker, skoler og institutioner m.v. Bebyggelsesplanerne blev udarbejdet med adskilte vej- og stisystemer og med en god tilknytning til de omgivende grønne områder og til de eksisterende byområder.

De nye bebyggelsesplaner blev ligesom planerne for Kvaglund-området udarbejdet af arkitektfirmaet Sv. A. Jensen, Skårup og Jespersen i samarbejde med kommunens teknikere. Planerne er blevet fulgt op med partielle byplanvedtægter, der angiver retningslinier for bebyggelsens udformning, veje, stier og grønne områder m.v.

Det voksende forbrug af parcelhusgrunde nødvendiggjorde, at man i 1973 påbegyndte en planlægning af nye områder i Hjerting og en ny bydel i Sønderris. For disse områder er der ved revisionen af byudviklingsplanen i 1974 vedtaget udvidelser af byzonerne. I Hjerting er sammenhængen med det eksisterende bysamfund søgt sikret ved udarbejdelsen af et planlægningsgrundlag, der omfatter såvel eksisterende som fremtidig bebyggelse, og der bliver her bl.a. tale om en udvidelse af det eksisterende bycenter samt opførelse af skole og institutioner. En gennemgang af den eksisterende bebyggelse har medført, at det blev besluttet at udarbejde en plan for bevaring af en del af den ældre bebyggelse, endvidere at der blev fastlagt grønne områder i de centrale dele af bebyggelsen ved en partiel byplanvedtægt.

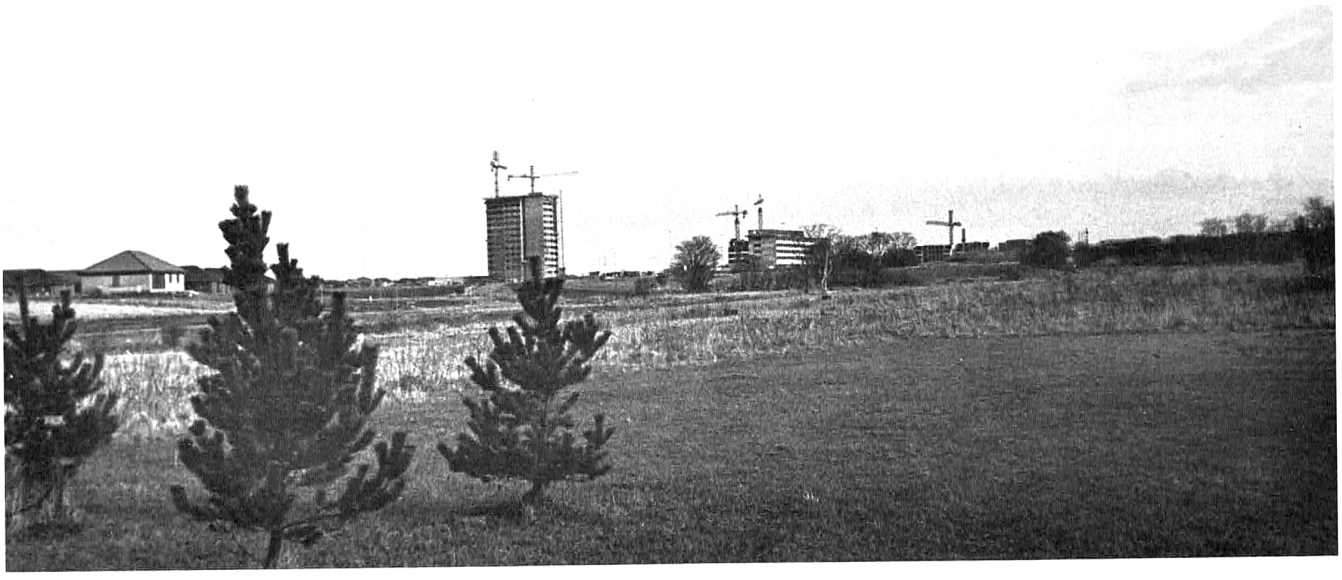
I modsætning til Hjerting-Nord er Sønderris planlagt som en ny selvstændig bydel. Ændringen gennem de senere år henimod større andel af parcelhuse i forhold til boliger i udlejningsbyggeri har medført, at byggemulighederne for parcelhuse har måttet sættes til 70–85 pct. af boligerne i de nye områder. Dette gælder således for områderne i Sønderris og Hjerting. Uanset, at der i kommunen som helhed udfra de nuværende forhold må anses at være udlagt rigelige arealer til udlejningsbyggeri, har man dog ment, at de nye områder bør have en blanding af åben og lav og tæt lav boligbebyggelse med den tætte bebyggelse i nærheden af centrene. Da efterspørgslen efter de forskellige former for boliger er skiftende, er planerne udarbejdet således, at udformningen af visse områder kan ændres.

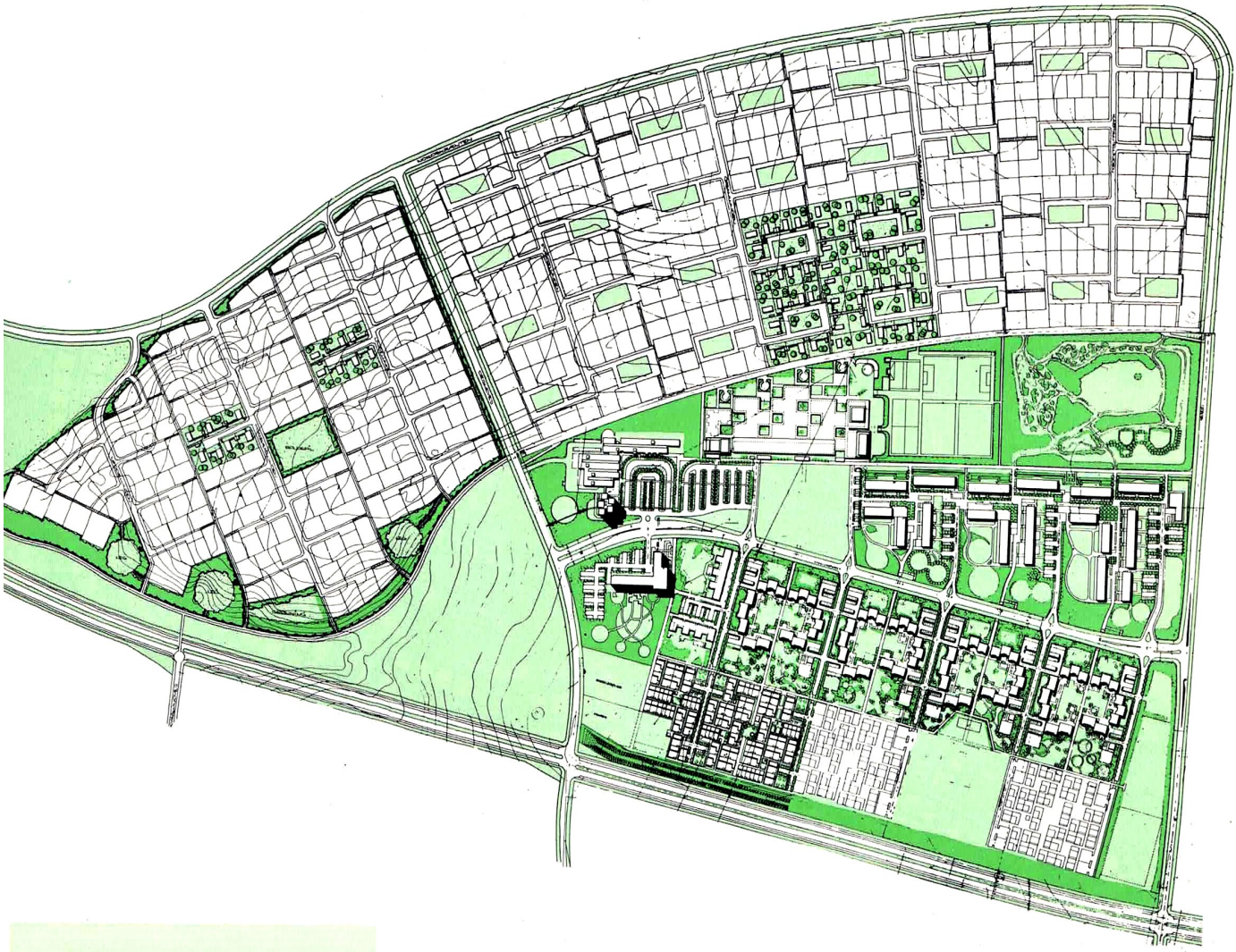
Der er i overvejende grad regnet med, at udlejningsbyggeri skal være i tæt lav boligbebyggelse. Som noget nyt er der i Sønderrisplanen foreslået enkelte områder med ejerboliger i tæt lav bebyggelse.

De nye områder er af varierende størrelse såvel af areal som i bolig- og indbyggertal, men det er overalt tilstræbt at få passende befolkningsunderlag for institutioner m.v. Vanskeligheder med at opnå dette kan imidlertid opstå af flere grunde. Ændringer i forholdet mellem tæt og åben boligbebyggelse vil give forskelle i antal husstande i et område. Endvidere vil indbyggertallet pr. lejlighed, husstandsstørrelsen, ændres væsentligt med et områdes alder. Ved hurtig udbygning vil det maximale antal indbyggere pr. lejlighed således indtræffe omtrent samtidig for hele området, og dermed vil skoler og institutioner blive belastet med særligt mange børn i en vis periode. En jævn, afbalanceret udvikling vil derfor være at foretrække.

Under udbygningen af de nye bydele er der ved beboermøder søgt skabt kontakt med områdets nye indbyggere. I Kvaglund, hvor der er udlagt flere lokale grønne områder end i de øvrige omtalte planlagte områder, er det overdraget beboerne i parcelhuskvartererne selv at indrette og vedligeholde de ved boligvejene udlagte grønne torve.

I det følgende er vist planerne for de føromtalte nye bydele, hvoraf Kvaglund og Gjesing-Nord er under udbygning. For Sædding-Nord er planerne lagt fast og første etape af skolen opført. Planerne for Sønderris og Hjerting-Nord er skitseplaner, der endnu ikke er endelig fastlagt.

Kvaglund

De ca. 1650 boliger i Kvaglund-området fordeler sig med 615 parcelhuse, 81 kollektivboliger, 124 svagførelejligheder i tilknytning til et svagførecenter samt ca. 830 lejligheder i etagehuse og gårdhuse.

Der er planlagt et center med private og offentlige servicefunktioner som detailhandelsbutikker, skole, bibliotek, kirke, bank, postindlevering og cafeteria. Børneinstitutionerne, der omfatter vuggestue, børnehave, fritidshjem og fritidsklub, placeres syd for den øst-vestgående vej Kvaglundparken. Legepladser anlægges mellem etagehuskvarteret og gårdhuskvarteret som et bånd, der mod vest afsluttes af en byggelegeplads og mod øst af bakker til bl.a. kælkning. Bydelen har rigelige grønne områder, parkanlæg, arealer til boldspil og legepladser. For at skaffe trafiksikre forbindelser er gående og kørende trafik adskilt. I forbindelse med stinettet er der fastlagt busstoppesteder og belægning, belysning og beplantning på det overordnede stinet udføres efter en fælles plan i hele bydelen.

Gjesing Nord

I Gjesing-Nord er der byggemuligheder for ca. 600 parcelhuse og ca. 500 række- og gårdhuse. Endvidere er planlagt et plejehjem med ca. 60 pladser og et kollegium for sindslidende med ca. 20 pladser.

I den nordlige del af området placeres et mindre butikscenter, og syd for Gjesing Ringvej er til betjening af det samlede Gjesing-område planlagt et større lokalcenter med butikker, bibliotek, kirke, børne- og ungdomsinstitutioner, bank, postindlevering, cafeteria og servicestation m.v.

Foruden Vestervangsskolen syd for Gjesing Ringvej er der planlagt en skole midt i området. Børneinstitutionerne placeres i den indre ring mellem gågaden og fordelingsvejen Grønlandsparken. I den store grønning midt i området placeres idrætsanlæg.

Fra såvel parcelhusområderne som række- og gårdhusområderne er der adgang til centre, skoler og institutioner ad stisystemet, der forbinder de enkelte kvarterer med hinanden. Bydelens hovedstinet indgår som et naturligt led i kommunens overordnede stiplan. I forbindelse med stinettet, hvor dette føres i tunneller under Grønlandsparken, er der fastlagt busstoppesteder med rimelige gangafstande fra boligkvartererne.

Sædding Nord

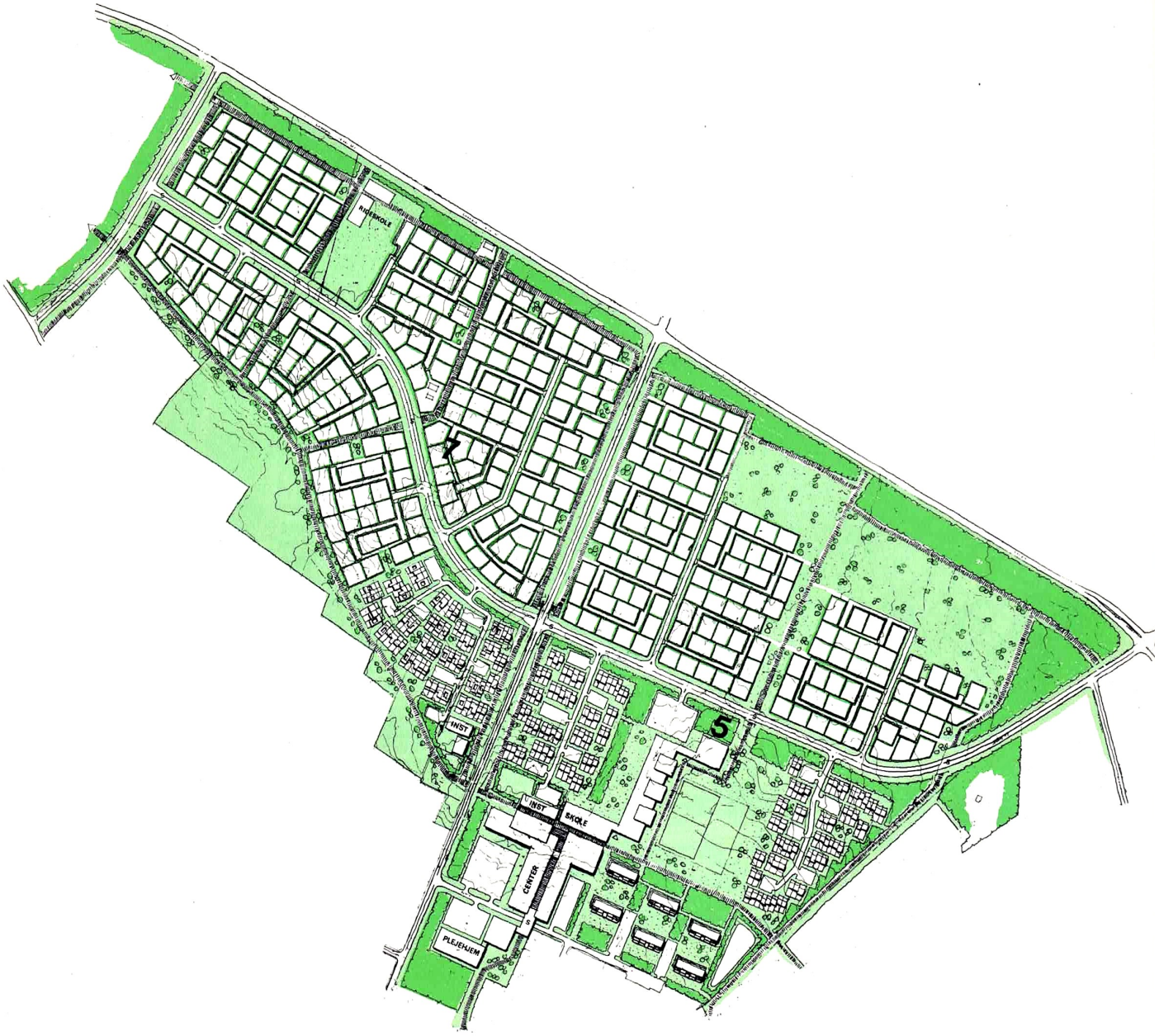
Der er i Sædding-Nord-planen lagt vægt på at blande forskellige boligformer. De ca. 950 boliger består af 220 parcelhuse, 580 etageboliger og 140 gårdhuse. Et mindre lokalcenter placeres centralt i området, og der er bekvem adgang til det større lokalcenter Sædding Centret.

Skole- og børneinstitutioner er indpasset i boligbebyggelsen, ligesom et plejehjem er lagt ind i rækken af huse.

Boligerne er placeret således, at den daglige færden for beboerne kan blive oplevelsesrig, afvekslende og sikker. Etagehusene og bydelens institutioner samt hovedparten af gårdhusene ligger langs gå- og cyklegader, som indrammer de to store fælles grønninger i bydelens midte. Begge grønninger er langt større end normalt ved etageboligområder, 4 og 6 ha. En del af grønningerne tænkes anvendt til skolens sportspladser.

Bydelens vejsystem er fuldt adskilt fra stinettet. Den nord-syd gående hovedsti sætter bydelen i forbindelse med det nord for beliggende Guldager idrætscenter og det sydfor beliggende Sædding Center.

Busbetjeningen foregår langs et ydre vejsystem med rimelige gangafstande til bydelens vitale punkter.

Hjerting

Hjerting, der oprindeligt var et fiskerleje og udskibningssted, har i årene efter 1945 mere og mere fået karakter af en forstadsbebyggelse til Esbjerg.

Byområderne i Hjerting skal udgøre en sluttet byenhed, når de er udbygget. Det er derfor nødvendigt, at der her lægges særlig vægt på tilpasningen af de nye bebyggelser til det nuværende Hjerting. Udbygningen er planlagt at skulle ske i tre delområder.

Hjerting-Nordvest og Hjerting-Nord er begge beliggende i tilknytning til Hjerting Byvej, mens Hjerting-Nordøst er tilknyttet Sdr. Tobølvej og beliggende øst for denne. Hvert af delområderne er på ca. 43 ha. Sammenlagt giver områderne mulighed for opførelse af i alt ca. 900 boliger. En så stor udvidelse medfører, sammen med den tilvækst, som iøvrigt er foregået i de senere år i Hjerting, at der bliver et øget behov for butikker, skoler og børneinstitutioner samt andre servicefunktioner.

For detailhandelens vedkommende er der i forbindelse med en planlægning af centerstrukturen i de nordvestlige byområder – de tidligere Guldager og Bryndum kommuner – beregnet et behov for udvidelser på ca. 3.000 m² butiksareal i Hjerting. Heraf er de ca. 2.500 m² foreslået placeret i tilknytning til det eksisterende center og ca. 500 m² som nærbutikker i de østlige bebyggelser ved Sdr. Tobølvej.

Kommunens befolkningsprognose viser for Hjerting, at der ved fuld udbygning er brug for to tresporede skoler og flere nye børneinstitutioner. Disse servicefunktioner er søgt indpasset i forbindelse med det nuværende centerområde, idet der i tilknytning til og nord for den centrale del af byen langs det øst-vestgående hovedgangstrøg er placeret detailhandelscenter, skole, børneinstitutioner, plejehjem og boligkvarterer i tæt lav bebyggelse og i terrassehuse.

Udbygningen af serviceforsyningen er således påregnet først og fremmest at skulle ske inden for området Hjerting-Nord.

Området Hjerting-Nordvest indeholder foruden parcelhuskvarterer et kvarter med tæt lav bebyggelse og børneinstitutioner.

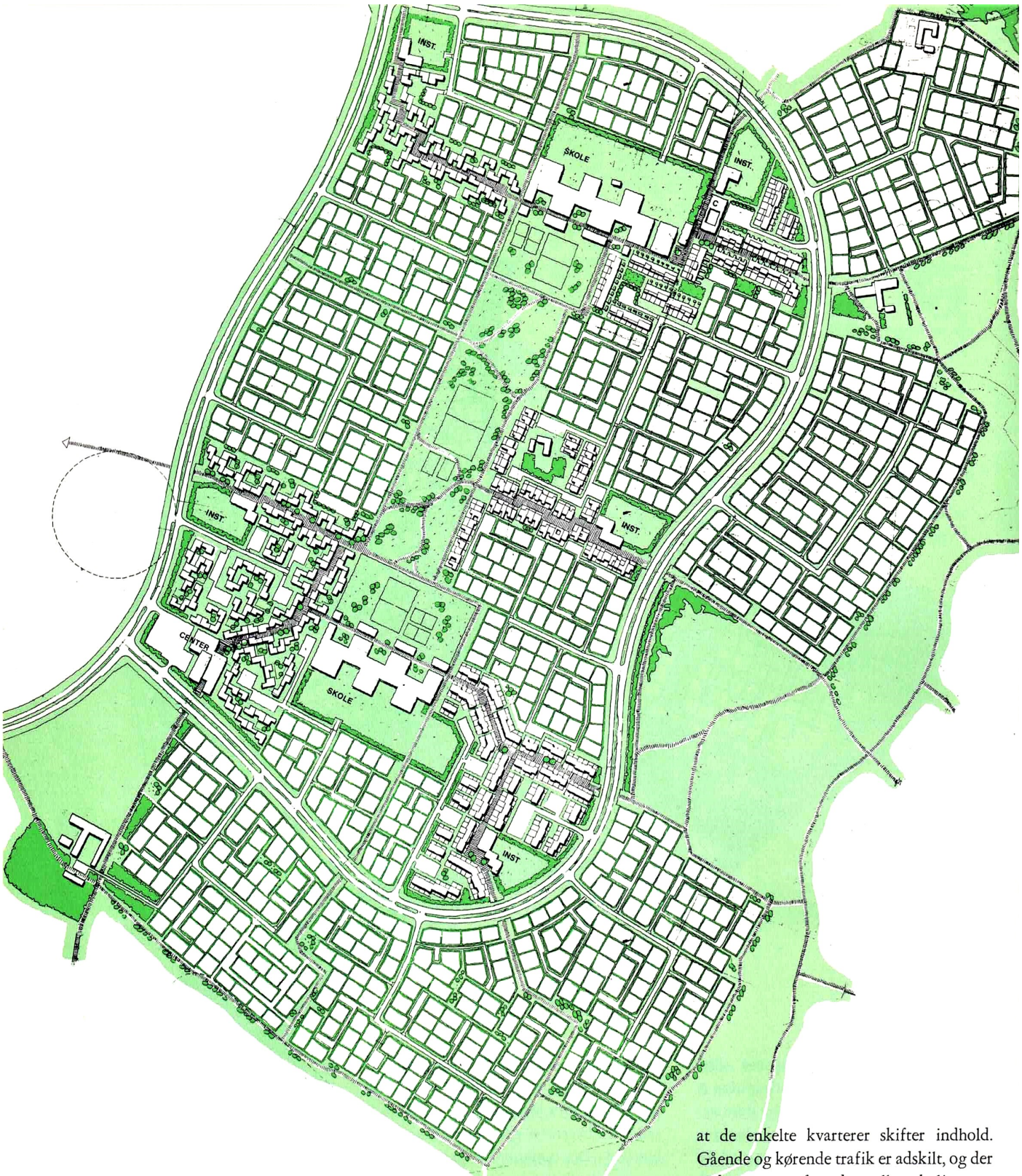
Hjerting-Nordøst ligger i lidt større afstand fra bycentret end de to førstnævnte områder. Det omfatter tre parcelhuskvarterer med tilhørende institutionsareal. De foran omtalte nærbutikker til betjening af boligområderne ved Sdr. Tobølvej er etableret i den umiddelbart sydfor beliggende bebyggelse Havbakken. Børneinstitutioner er etableret ved Sdr. Tobølvej og ved bebyggelsen ved Jagtvænget.

I bebyggelsesplanerne er parcelhuskvartererne underopdelt i kvarterenheder.

Gående og kørende trafik er adskilt, og busstoppestederne findes, hvor hovedstierne er ført under fordelingsvejene.

Stisystemet forbinder de enkelte kvarterer og giver adgang fra disse til butikscentre, skoler og institutioner m.v.

Endvidere er systemet af bystier påregnet tilsluttet landskabsstier, der skal forbinde boligområderne med de rekreative områder langs Guldager Møllebæk i Marbækområdet og langs Ho bugt.

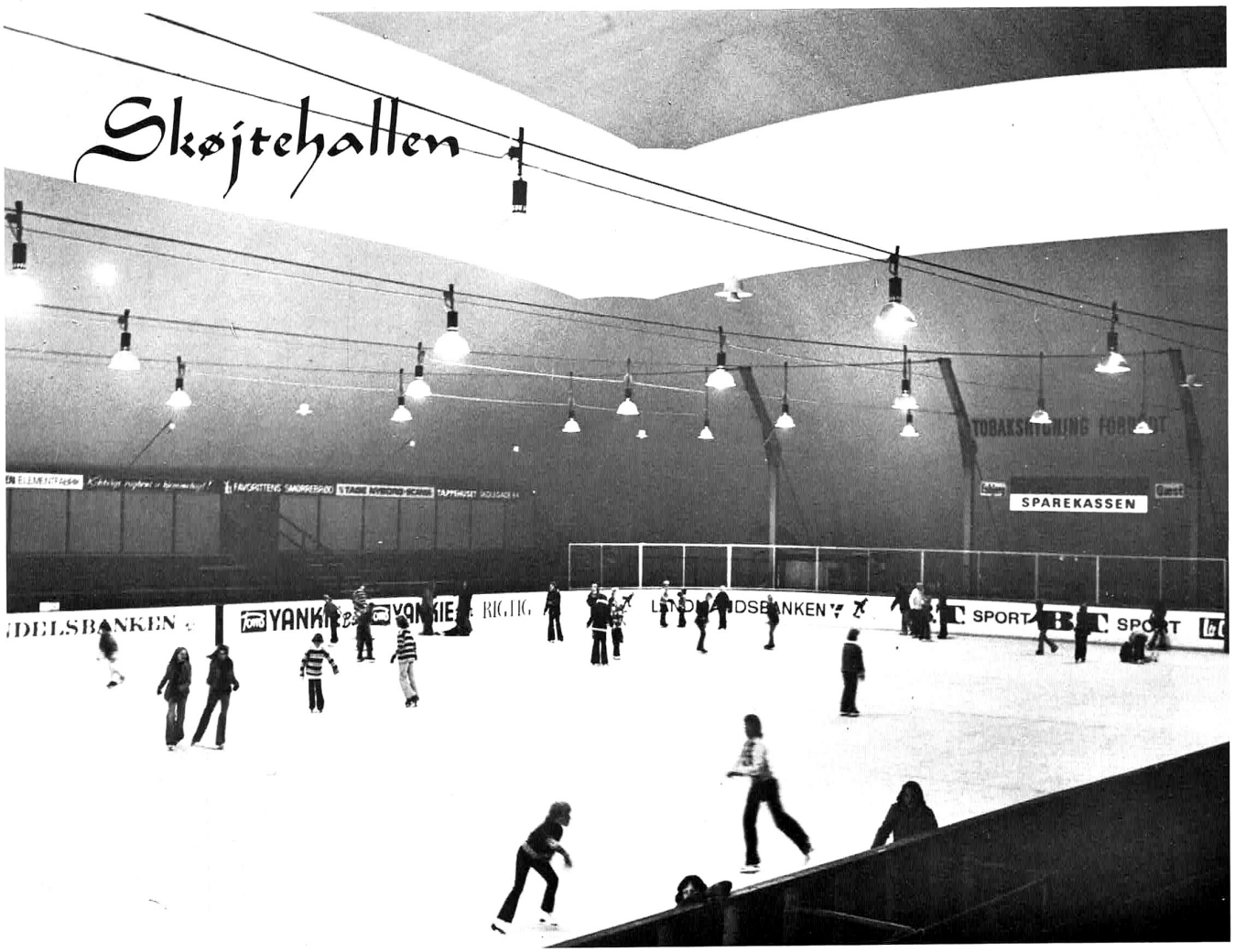
Sønderris

Området er på ca. 300 ha, hvoraf ca. 60 ha udlægges til offentlige institutioner, der skal betjene større områder end det enkelte boligområde, mens ca. 240 ha er udlagt til boliger med tilhørende institutioner og fællesanlæg.

Boligområdet vil kunne rumme ca. 1500 boliger fordelt med ca. 30 pct. tæt lav boligbebyggelse og ca. 70 pct. parcelhuse. Fordelingen på boligarter kan ændres ved, at de enkelte kvarterer skifter indhold. Gående og kørende trafik er adskilt, og der er korte gangafstande mellem boliger og vigtige fodgængermål – skoler, institutioner, lokalbutikker og busstoppesteder. Stinettet ud til de grønne områder sætter området i forbindelse med kommunens hovedstinet.

Lokalcentret er placeret i den sydlige del af området, og de to skoler vil blive centralt beliggende for henholdsvis den nordlige og den sydlige bydel. Børneinstitutionerne er tilknyttet den tætte lave bebyggelse langs hovedstiforbindelserne.

Skøjtehallen

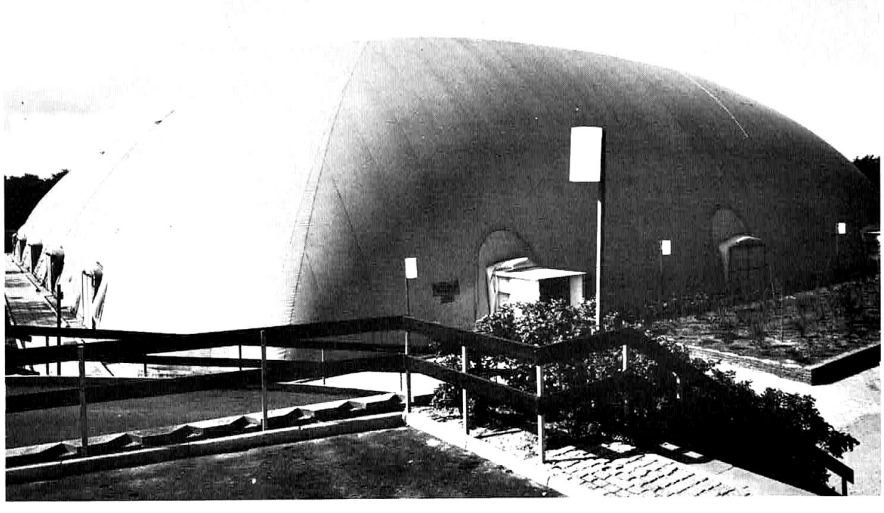

Med den nye skøjtehal, som blev indviet først i januar måned 1974, gik et længe næret ønske hos idrætten i Esbjerg i opfyldelse, og en stor del af Esbjergs ungdom fik et dejligt sted at boltre sig, ligesom skøjtesporten igen kunne se lyst på fremtiden.

Esbjerg var nemlig ved at komme bagefter på skøjtesportens område. Den åbne kunstfrosne bane, som ved sin anlæggelse var een af de første i Danmark, gav i en årrække esbjergensisk skøjte- og ishockeysport en fremtrædende placering, men var i de senere år ved at blive et handicap, fordi andre byer var foran med opførelsen af haller, som betød en væsentlig forlængelse af sæsonen. Det vakte derfor meget stor glæde og tilfredshed, ikke kun i skøjte- og ishockeykredse, men jeg tror hos byens befolkning i almindelighed, da byrådet vedtog at lade opføre den nye skøjtehal. En anden glædelig ting er, at selv om idrætten har mange ønsker om nye idrætsfaciliteter, så var der bred enighed om, at en skøjtehal måtte have 1. prioritet.

På grund af låneloft og sparetider i øvrigt var en traditionel skøjtehal i mur og beton en umulig tanke – den ville nok have kostet ca. 10 mill. kr. Som alternativ løsning valgtes så en boblehal – altså en luftbåret hal, som er meget anvendt til dette formål i Sverige.

Boblehallen, der som færdig skøjtehal med plads til 3.100 tilskuere har kostet 4 mill. kr., har et areal på ca. 4.000 m² og er dermed Nordeuropas største. Ved placeringen ved stadionhallen har man kunnet spare opførelsen af omklædningsrum m.v. og derved sparet mange penge, idet stadionhallens faciliteter udnyttes. Samtidig skal bemærkes, at alt i hallen på nær selve boblen er anlagt med henblik på en endelig skøjtehal i mur og beton. D.v.s. at ca. 3 mill. kr. af anlægssummen også er en inve-

stering i en forhåbentlig permanent skøjtehal. Og selve boblen med fundament kan flyttes et andet sted hen og blive til gavn for andre idrætsgrene.

Skøjteløberne og ishockeyspillerne har altså nu fået særdeles gunstige betingelser at udøve deres sport under. Ikke alene er man nu inden døre, men sæsonen er blevet forlænget med ca. 3 måneder. Ydermere har hallen vist sig velegnet til vintertræning for atletikudøvere. Således er der nu skabt mulighed for træning i løb, højdespring, længdespring og stangspring.

Der er ingen tvivl om, at byen vil få stor glæde af investeringen i skøjtehallen. Man har skabt en virkelig god ramme omkring skøjtesporten, og de implicerede foreninger skal nok vide at udfylde denne ramme til glæde og gavn for byens ungdom.

Der forekommer ofte diskussioner om, hvor langt det offentlige skal gå i tilskud til befolkningens udnyttelse af fritiden. For idrættens vedkommende mener jeg principielt, at kommunen må investere i de ydre rammer, medens det frivillige foreningsarbejde udfylder dem. Kommunen kan nemlig slet ikke undvære det store og dygtige arbejde, der på frivillig basis ydes af utallige ledere til gavn for en meget stor del af byens ungdom.

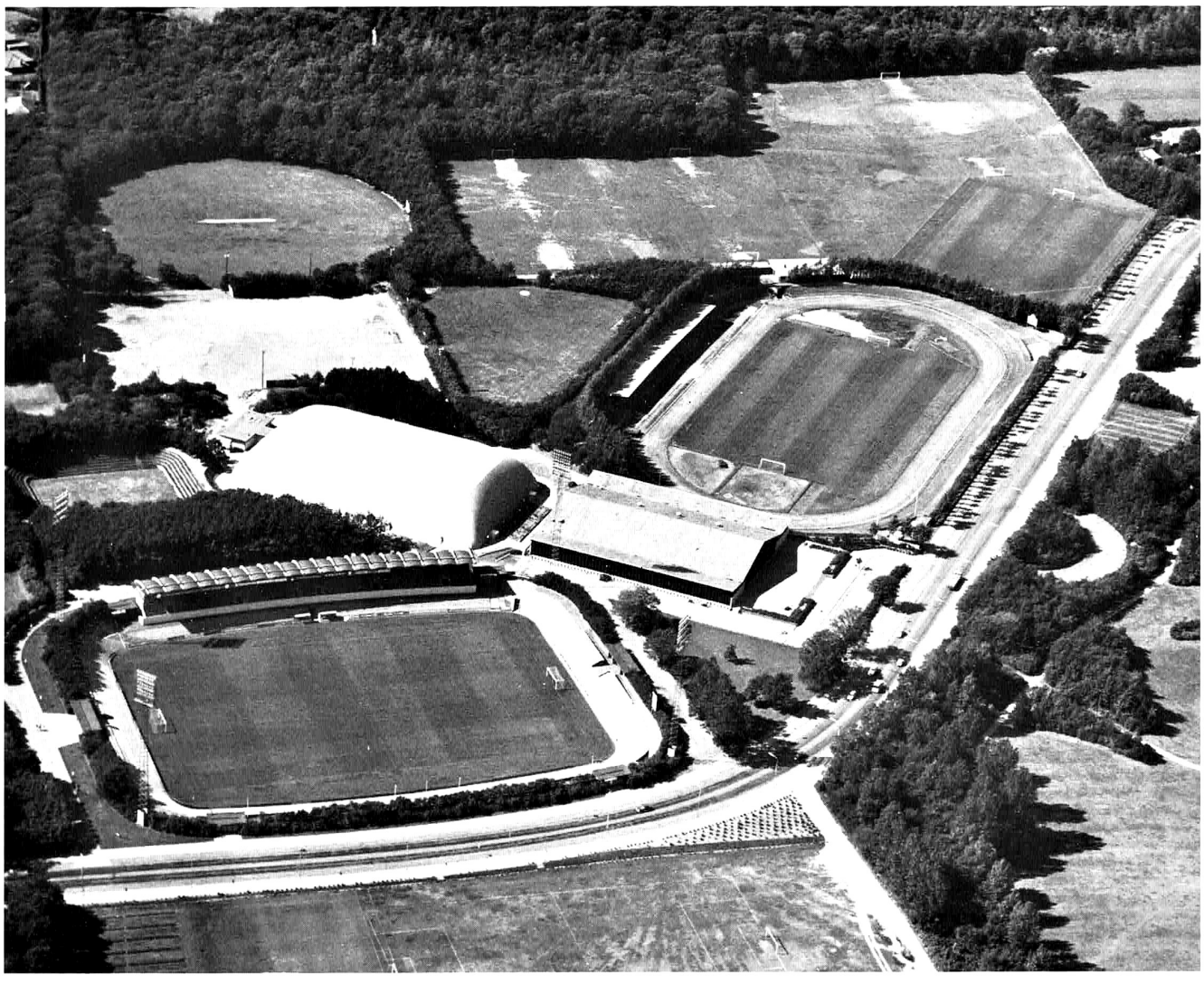
Jeg vil gerne vove den påstand, at en stor del af ungdommen får deres bedste og væsentligste del af opdragelsen i idrætsforeningerne, hvor de, foruden den fysiske sundhed, også lærer at forstå betydningen af et godt kammeratskab, sammenhold og en demokratisk indstilling til de afgørelser, der træffes. Man må heller ikke underkende, at idrætsforeningernes arbejde afholder mange unge fra at blive sociale tabere eller mindre gode samfundsborgere i øvrigt.

Ud fra disse betragtninger må man derfor forstå, at 4 mill. kr. til en skøjtehal, og de penge der i øvrigt investeres i idrætsfaciliteter, ikke blot er penge, der sættes i døde bygninger m.v., men penge, der er med til at skabe de nødvendige ydre rammer og betingelser omkring det idrætslige og opdragende arbejde, som den store stab af frivillige ledere udfører for, at byens ungdom kan få en sund og meningsfyldt fritid.

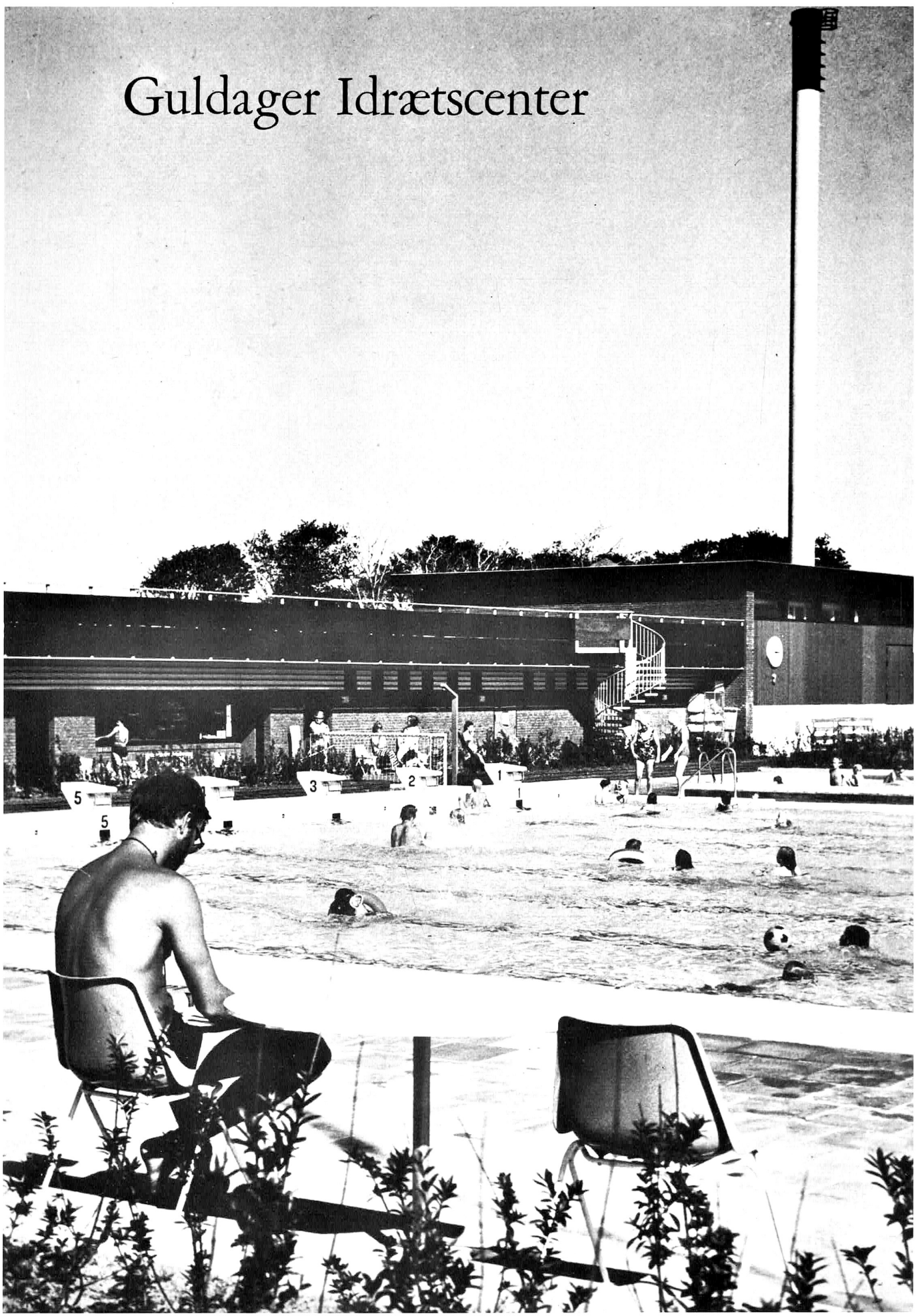
Derfor er fornuftige investeringer i idrætsfaciliteter nødvendige, og derfor håber jeg på, at Esbjerg byråd fortsat vil se med velvilje på de ønsker, idrætten har og trods låneloft og anden begrænsning give idrætsinvesteringerne en rimelig prioritering.

I forhold til byens størrelse ligger Esbjerg stadig noget tilbage, hvad idrætsfaciliteter angår.

Poul Hansen,
kontorchef

Guldager Idrætscenter

Guldager Idrætscenter er placeret ved Tarphagevejen, ca. 9 km nord-vest for Esbjerg bymidte, midt imellem de tre bysamfund – Sædding, Hjerting og Guldager. Fra Hjerting og Sædding fører gang- og cykelstiforbindelser til området.

Guldager Idrætscenter består af en hal med et tilhørende mindre klublokale – et friluftssvømmebad samt omklædningsbygning m.v. for samme. Disse omklædningsbygninger anvendes tillige midlertidigt af de idrætsudøvere, der benytter hallen, da centret endnu ikke er færdigudbygget. Rundt om dette grupperer sig et antal fodbold- og håndboldbaner af midlertidig og permanent karakter.

Selve hallen er en såkaldt »træningshal«, der har en størrelse af ca. 50 × 25 m. I hallens ene ende er der indrettet et mindre klublokale, der benyttes af egnens klubber til spillermøder, generalforsamlinger etc. etc. Der er ikke nogen kiosk i hallen, men velforsynede automater gør det dog muligt at læske sig mellem de sportslige aktiviteter.

Svømmebadet hører til et af de få svømmebade i Sydvestjylland med et 50-meter bassin. Desuden er der 1, 3 og 5-meter udspringsvipper samt et soppebassin for de små. På det grønne område omkring badet er der anbragt forskellige legeredskaber, bl.a. en trambolin. I omklædningsbygningen er der, foruden omklædningsrum for damer og herrer, placeret garderobe, kiosk, lægeværelse, billetsalg samt diverse installationer af oliefyr, filtreringsanlæg m.m.

Hallen anvendes i vinterhalvåret alle hverdage i tidsrummet fra kl. 16,00 til 23,00 med hovedvægten lagt på håndbold og badminton. Der spilles endvidere indendørs fodbold og volleyball i hallen. Lørdag og søndag er den optaget af turneringskampe, stævner m.v.

Hallen danner af og til ramme om gymnastikopvisning m.v. og sammenkomster med et mere kommercielt præg.

Badet, der i år åbner den 18. maj, er vældig godt besøgt af offentligheden – der har på en enkelt dag været 1289 betalende gæster – som har adgang 8 timer dagligt.

Der er fast opsyn i garderoben; to uddannede livredere overvåger hele tiden de badende, ligesom der (af hensyn til klorindhold m.v.) tages prøver af vandet hver time.

Om aftenen og i skoleferiens formiddagstimer overtager den lokale svømmeklub badet. Den tilbyder da svømmeundervisning, konkurrence- og motionssvømning samt vand-polo.

Guldager Idrætscenter er en selvejende institution. Det blev i sin tid dannet af de bestående idrætsforeninger i den daværende Guldager kommune. Disse foreninger er i dag sammensluttet i Sædding-Guldager Idrætsforening, og fra denne forenings forskellige afdelinger vælges nu det repræsentantskab, der er Guldager Idrætscenters øverste myndighed.

Af rationelle grunde er den daglige drift overdraget til Esbjerg Idrætspark, der herefter formidler kontakten til brugerne (hovedsageligt Sædding-Guldager Idrætsforening).

Om fremtiden er kun at sige, at så snart de økonomiske muligheder er til stede, vil centret blive udbygget efter sin oprindelige plan, og fuldt færdig vil det rumme cafeteria, forskellige klublokaler, omklædningsrum for hallen samt et anlæg af træningS- og opvisningsbaner.

Den rivende udvikling som de nye boligområder ved Hjerting og Sædding har været genstand for, har skabt yderligere tilgang til de forskellige idrætsgrene, og Guldager Idrætscenter kan da også opvise en forholdsvis høj udnyttelsesgrad, ligesom vi må konstatere, at med den nye byudvikling er centret geografisk rigtigt placeret.

Søren Gade,
revisor

De nye plejehjem

Den 19. februar 1974 blev de første beboere optaget på kommunens nye plejeog daghjem i Kvaglund ved Spangsberg Møllevej. Midt i april samme år begyndte man at klargøre grunden til opførelsen af endnu et plejehjem. Det er den grund ved Parkvej i Fourfeld, hvor Eriksens villa i sin tid lå, og som på et tidspunkt havde været tilbudt amtet til et plejehjem for psykiatriske pensionister. Den 1. april 1974 ophørte Sædding plejehjem som selvejende institution og overgik til kommunal eje og drift.

Den aktivitet, som kommunen, her det sociale udvalg, således udfolder, har sin baggrund i den gældende lovgivning. Efter loven om omsorg påhviler det kommunalbestyrelsen at sørge for at have pladser på institutioner for ældre og handicappede medborgere, der ikke længere kan klare sig i deres eget hjem.

Vi gamle esbjergensere synes, at »Hedelund« ligger langt uden for byen. Står man imidlertid på hjemmets 4. sal og kigger ud, må man dog indrømme, at byen allerede er ved at omslutte »Hedelund«. Nye kvarterer med industribyggeri og med boligforenings- og parcelhusbyggeri og dertil hørende institutioner er ved at tage form. Nå, da man i 1929 tog »De gamles Hjem« i brug, lå Nørvang nok også langt uden for lands lov og ret – efter den tids opfattelse. Og mon ikke det samme blev sagt, da kommunen i 1909 ombyggede det gamle sygehus på »Lille Baunehøj« ved Østre Havnevej til alderdomshjem? Imidlertid, en yderligere udvidelse af busforbindelserne, helst fra holdepladsen ved »Hedelund«s indgang, er ønskelig af hensyn til pensionister, pårørende og personale.

Arbejdsmand Kaj Hansen, der er medlem af det sociale udvalg, har fulgt byggeriet fra starten i efteråret 1971. En »skæv« helligdag i maj 1974 ledsagede han undertegnede på en tur rundt på institutionen. Han oplyste, at hjemmet ville være helt færdig med udgangen af måneden, haveanlægget dog undtaget.

Rundturen startede ved hovedindgangen. Denne ligger mod nord og fortsætter i en »gågade« eller et »butikstorv« med til højre udstillingsmontre, kiosk, frisørsalon og fodpleje, og til venstre kontorer for hjemmets administration. Som de fleste af hjemmets gulve er »gågaden« beklædt med tæppefliser, og over alt er farvevalget moderne og utraditionelt. På »torvet« er indrettet hyggelige siddegrupper, og et stort glasparti åbner udsigten til den ene af hjemmets to atriumgårde eller lukkede gårdhaver. For enden af »gaden« ligger festsalen (ca. 330 m²) med scene, udstyr til filmforevisning og højttaleranlæg. Festsalen kan udvides med to tilstødende, også rummelige, dagligstuer ved at sænke to vægge. For enden af »gågaden« drejede vi til højre og kom til cafeteriet (ca. 300 m²). Trods sin størrelse virker rummet både intimt og hyggeligt, og det er selvfølgelig placeret umiddelbart ved køkkenet. Dette er heller ikke lille (kapacitet: Mad til 300 personer) og er indrettet med tidssvarende, moderne køkkenudstyr og -maskiner. Vi gik tilbage til »gågaden«, og i fløjen på den anden side af festsalen fandt vi bibliotek, læsesal m.m., i en tværgående fløj rum for lysbade, hvilekabiner og lign. og i en tredie fløj lokaler til ergo- og fysioterapi, laboratorium, læge m.m. Straks til højre for hovedindgangen, hvortil vi var kommet igen, er der garderober og knap derefter en gang med 7 gæsteværelser. Værelserne kan også tænkes benyttet til hvilerum eller til hjemmeboende pensionister under pårørendes midlertidige udrejse.

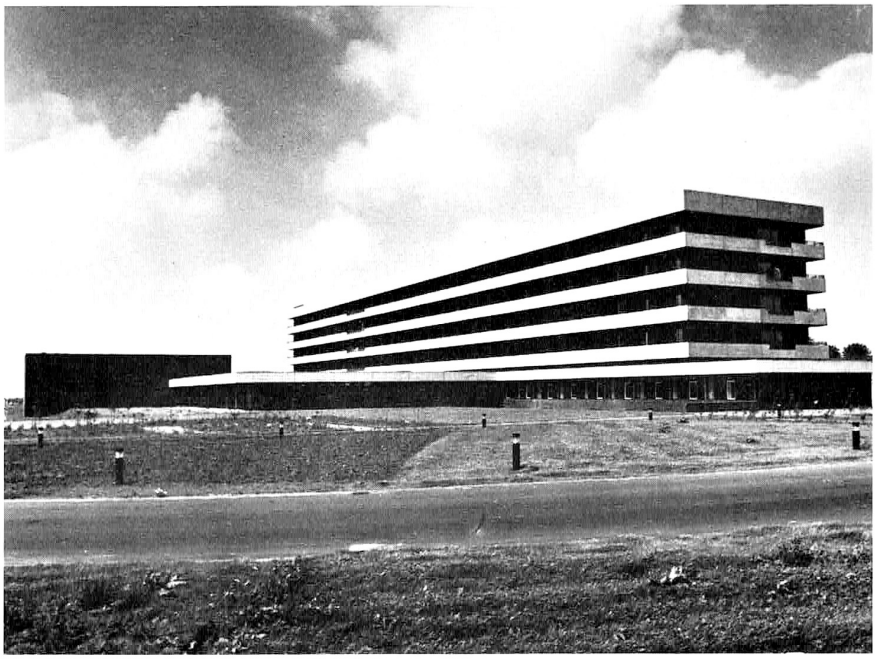
Som man vil se af ovenstående kortfattede gennemgang, tilgodeser stueetagen foruden plejehjemmets behov også i meget stort omfang hjemmeboende pensionisters behov. Der er her skabt rammer for et stort forebyggende arbejde, således at pensionister længst muligt kan bevare deres eget hjem. Her er altså indrettet et daghjem for hjemmeboende pensionister med adgang til deltagelse i ergo- og fysioterapi og andre aktiviteter. Optagelse sker efter lægehenvisning, der passerer et særligt udvalg. Det er en etage med fremtid i.

Over daghjemmet er der fire etager med 24 beboerværelser hver. Kaj Hansen siger, at kommunen ikke har bygget et stort plejehjem med 96 værelser, men fire små plejehjem. Hver etage er altså en enhed,

På Hedelund kan svært handicappede pensionister bo

Hedelund

hvor beboere og personale kan lære hinanden at kende og at komme hinanden ved. Samtidig er der let adgang til at deltage i og følge det, der sker i daghjemmet. Og man har jo stordriftens fordele. Beboerværelserne er rummelige, sydvendte og har altan. Der er entre med skabe og et stort badeværelse, stort af hensyn til handicappede beboere. De fleste pensionister møblerer med deres egne ting (dog ikke senge), og ægtepar kan få to værelser med dør imellem. Der er forskellige tekniske installationer (kalde- og overvågningsanlæg m.m.), og hjemmet skulle således også kunne pleje svært handicappede pensionister. Hver etage har pejsestue, anretterkøkken, vagtstue o.s.v.

I kælderetagen findes bl.a. personalegarderober, vaskeri, depotrum, og desuden lokaler beregnet til hjælpemiddelcentral. Det er svært at danne sig noget indtryk af, hvorledes arealerne uden om hjemmet vil komme til at tage sig ud. Men der er lagt op til et særpræget og indbydende haveanlæg. Man må efter gennemgangen være enig med Kaj Hansen i, at på hjemmet er alt rummeligt, tidssvarende og moderne indrettet, men at der ikke er noget, der ligner luksus.

Hjemmets anlægsudgifter er beregnet til 39.820.000 kr., og beregningen ser på nuværende tidspunkt ud til at holde stik.

Midt i april 1974 gik man som før nævnt i gang med opførelsen af et plejehjem i villakvarteret ved Parkvej. Der er taget hensyn hertil ved projektets udformning, ligeledes til den eksisterende beplantning og grundens særlige karakter. Hjemmet er beregnet til 72 pensionister, og der indrettes et dagcenter med plads til pensionisters klubvirksomhed m.m. Hjemmet får ikke så mange tekniske faciliteter, som »Hedelund« har, der er således ikke regnet med noget større køkken, idet maden skal leveres ude fra. Det ser ud til at blive et lille godt, beboervenligt plejehjem, hensigtsmæssigt og økonomisk i drift. Udgifterne ved opførelsen er beregnet til 20 mill. kr., og det ventes klar i august 1975.

Hos frisøren på Hedelund

Pejsestue på en af Hedelunds fire plejeafdelinger

Sædding plejehjem åbnede den 1. juni 1933 som et »hjem, hvor trætte og nervøse mennesker kunne hvile sig og få en god forplejning«. I 1968 overgik hjemmet fra privat eje til den selvejende institution »Sædding plejehjem«. Som før nævnt overtog kommunen hjemmet den 1. april 1974. Hjemmet har en god beliggenhed, men der er desværre ikke plads nok til den påkrævede og nødvendige udvidelse og modernisering, der kunne gøre hjemmet tidssvarende og hensigtsmæssigt. Så længe der er et udækket behov for plejehjemspladser, må man nok regne med, at hjemmet fortsætter som plejehjem. En nødtørftig modernisering kunne gøre det egnet til et hjem for mere selvhjulpne beboere. Man kunne også tænke sig at indrette hjemmet til en form for beskyttede boliger, en slags kollektivhus eller lignende.

Der er i foranstående gjort rede for nogle enkelte forhold omkring plejehjemssituationen i Esbjerg, og man vil måske spørge: Er der virkelig stadig behov for at skaffe nye pladser? Hertil kan siges: Der er ikke udsigt til, at der sker afgørende ændringer i befolkningsudviklingen. Es-

bjerg har endda hidtil haft forholdsvis færre pensionister og ældre end byerne østpå. Et alt for stort antal ældre og handicappede er i dag optaget på udenbys plejehjem eller beslaglægger de dyre hospitalssenge. Manglen på plejehjemspladser har desuden nødvendiggjort en forholdsvis streng visitation til plejehjem, d.v.s. at patienterne skal være ret plejekrævende for at blive optaget. Det er man altså nødt til, og man kan i dag gøre det i kraft af en godt udbygget hjemmepleje. Men prognoserne siger, at behovet for plejehjemspladser stadig vil vokse.

Som forholdene i dag tegner sig, er de her omtalte nybyggerier nødvendige og endda næppe tilstrækkelige. Derfor har man også andet på programmet. Den netop påbegyndte ombygning og modernisering af De gamles Hjem i Nørvangkvarteret er en nødvendig ajourføring af hjemmets standard. Den giver godt nok ikke mange nye pladser, men tæller dog sammen med udvidelser af hjemmet i Tjæreborg og Hjerting samt plejeafdelingen i Kollektivhuset (selvejende institution). Et eller to nye plejehjem må dog nok bygges inden for de næste 10 år. Her kan man gøre sig sine tanker om placeringen. Prognosetallenes fordeling peger på den indre by, syd for Frodesgade, og på østerbyen, d.v.s. Rørkjær/Gammelby. Opføres institutionerne her, kan man måske bevare pensionisternes tilknytning til deres hidtidige bydel. Det vil også bidrage til, at de enkelte områder af byen får en alsidig sammensætning af befolkning og bebyggelse. Med den fjernere fremtid for øje vil det også være rimeligt at tænke på arealer til institutioner i nye boligområder. Og det gør man.

En anden ting er, at man sideløbende forsøger at påvirke udviklingen. I kommunen satser man en hel del på plejehjemsforebyggende arbejde, men vil man ofre endnu mere, kan den forebyggende indsats på længere sigt måske vælte alle vise prognoser om behovet for plejehjemspladser. Det er da et forsøg værd!

L. Winther Johannsen,
eksp. sekr.

Plejehjem til 72 i villakvarteret Parkvej/Eriksensvej

Sædding plejehjem overtaget af kommunen 1. april 1974

Esbjerg havn og dansk landbrug

Esbjerg by og havn løber i disse år ind i en hel stime af mærkedage og år. Det begyndte med 100 års jubilæet for Kong Christian IX's stadfæstelse af loven om Esbjerg havn den 24. april 1868 – en meget konkret fest omkring et abstrakt stykke papir – og fortsatte med jubilæet for købstadens 75 års dag.

Der havde været god grund til at festligholde den 6. oktober 1973, hundredårsdagen for det første anløb af den endnu ufærdige havn. Det var dampskibet »Esbjerg« på 485 BRT, der i løbet af 1874–75 foretog i alt 11 ture med stude til Thameshaven og således markerer havnens start som eksportør af landbrugsprodukter. Det var et Nordby-rederi, der begyndte, men allerede i 1875 kom DFDS ind i billedet og har siden domineret landsbrugseksporten.

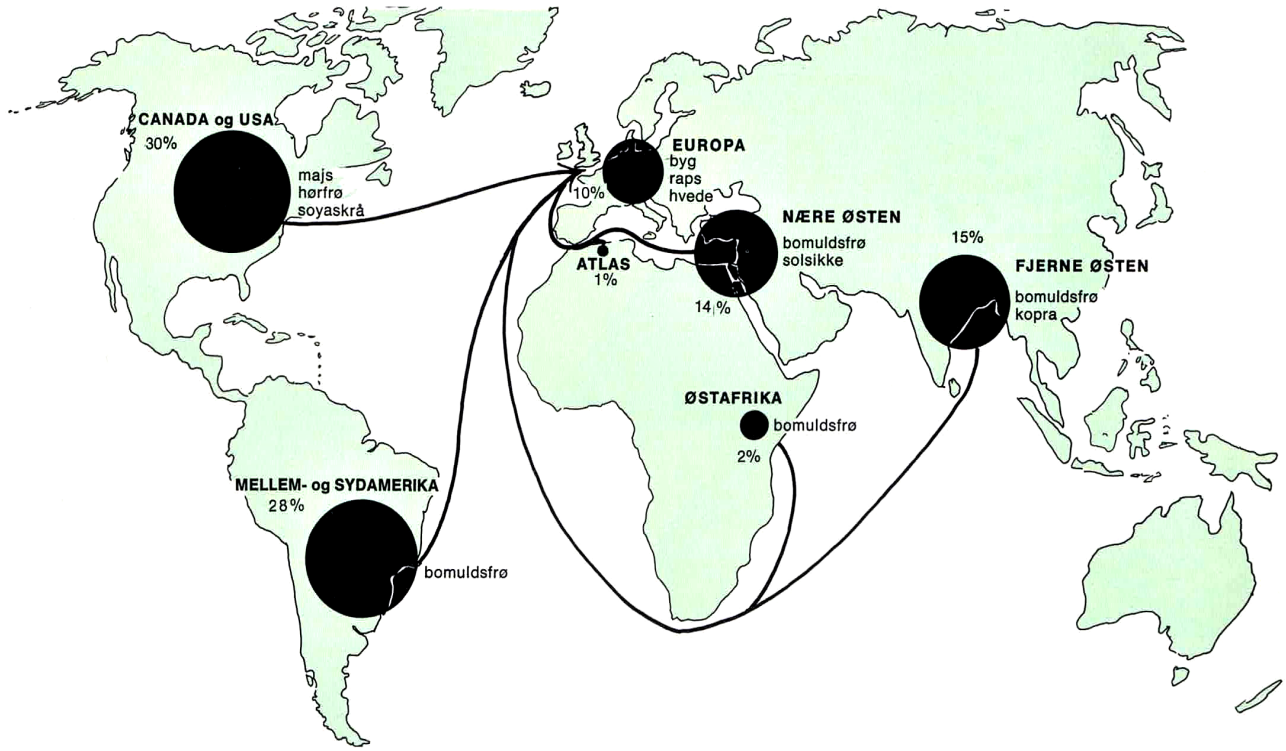
Dansk landbrug i 1800-tallet

Endnu for hundrede år siden var dansk landbrug et forholdsvis selvforsynende erhverv. Nok havde man i løbet af 1800-tallet produceret et stigende salgsoverskud af korn og kød, men dette var fortsat baseret på forholdsvis lukkede produktionsenheder, idet det enkelte landbrug på egen jord producerede de kalorier, der betingede salgsoverskud og selvforsyning. Men netop mod århundredets slutning ændres dette gamle mønster, og landbrugets forholdsvis lukkede økosystem omformes til et stadig mere åbent, hvor gårdens hjemmeavl suppleres af stigende mængder af indkøbt foderstof og gødes med et voksende tilskud af kunstgødning. Dette betinger igen et voksende salgsoverskud, og gennem det følgende hundrede år »kører spiralen«, den danske gård udvikler sig til nutidens fabriksstald, og agerlandet omformes til et næringssubstrat, hvis produktivitet ganske afhænger af en stadig tilførsel af syntetiske næringssalte. Møddingen, der engang var agerbrugets forudsætning, er i dag et besværligt affaldsprodukt, der vanskeligt fortsat kan indpasses i et mekaniseret, arbejdskraftbesparende produktionsapparat.

Som en nødvendig specialhavn for dette stadigt mere åbne økologiske system grundlægges Esbjerg – i første omgang for den englandsvendte eksport, men snart suppleret af en voksende import af kul til de talrige nyanlagte mejerier, samt gødning og foderstoffer til landbrugene. Og dette grundlag for havnen Esbjerg er fortsat dens vigtigste levebrød. Transportformer ændres. Fra levende kvæg, der selv kunne traske om bord, over stykgodsslæbte halvgrise i sækkelærred til nutidens rationelle container. Men godset er stadig det samme, markedet fortsat den talstærke engelske industribefolkning. Esbjerg havn er en af den danske stats virkelig langsigtede og holdbare investeringer.

Omsætningen vokser

Ved Esbjerg havns anlæg var der allerede gennem de forudgående årtier skabt tradition for vestvendt kvægeksport. Fra Agger Kanal og Vadehavets ladepladser udgik – mere eller mindre uregelmæssigt – småskibe til engelske og nordtyske havne, transporter som den nyanlagte havn var bestemt til at overtage. I løbet af få år passerede eksporten over Esbjerg 1000 stk. kvæg månedligt – et tal der med små udsving har holdt sig til i dag. Eksporten af flæsk, smør og æg startede svagt – mejeri- og slagteri-alderen var endnu i sin vorden – men fra 1890'erne blev det disse forædlede landbrugsprodukter, der skabte havnens vækst.

Kort og cirkel viser fordelingen af Esbjergs foderstofimport på verdensdele og produkter i 1973

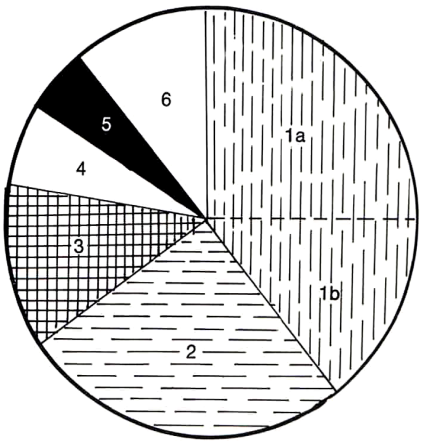
I modsætning til eksporten, der var havnens årsag, blev importen havnens virkning. Den måtte bygges op fra grunden, thi gamle indkøbstraditioner var svære at rokke, og der gik et par årtier, før Esbjerg vandt plads som importhavn. Men netop i århundredets sidste årtier steg landbrugets købekraft, komøg blev suppleret med benmel og mergel, disse igen med kunstgødning. Kromanden i Lydum satte i 1880 følgende annonce i Varde Avis: »Undervisning i Tilberedelse af kunstig Gjødning. Enhver Landmand, som anvender kunstig Gjødning, kan ved Henvendelse til Undertegnede faa Undervisning i sit Hjem til selv at lave det og vil for 2 Kr. kunne lave 100 Pund udmærket Gjødning, som jeg indestaar for er bedre end den, der kjøbes. Niels Rasmussen«. Den importerede kunstgødning sejrede dog snart!

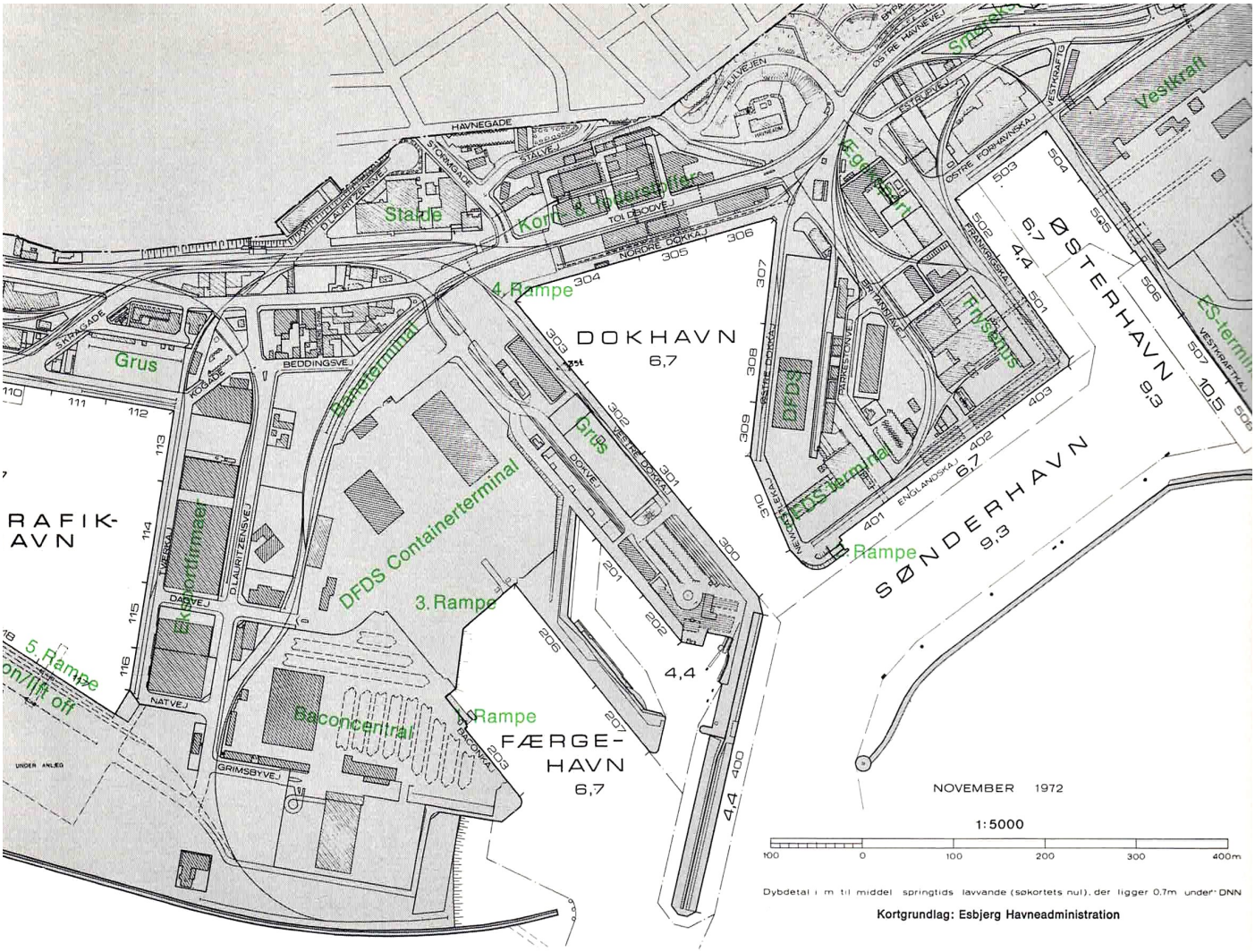
Som gødning, så foder. Høet, der gennem århundreder havde været eneste vinterfoder, blev øget med mange slags rodfrugter, rodfrugter med byg og indkøbt kraftfoder. Verdenskrige og verdenskrise standsede eller dæmpede importen, men alt i alt gik det stadig fremad, og 1960'ernes centraliseringsalder og 1970'ernes E.F.-alder har sammen med kravet om mekanisering af havnens omsætning bevirket, at Esbjergs kontur ændrer sig uafladeligt.

Skåret ud i pap

For at skære det ud i pap kan man sige, at dansk landbrug over Esbjerg modtager de råstoffer, det oparbejder i sit landbrug og husdyrhold. Gødning fra Norsk Hydro og Badische Anilin und Sodawerke er forudsætningen for en øget produktion af byg og grovfoder, bomuldsfrø fra Indien, Brasilien og Tyrkiet, majs og soyaskrå fra USA og hørfrø fra Canada supplerer den hjemlige foderproduktion – og forvandles på Esbjergs foderfabrikker til de blandinger, der giver den største mængde af kød- og mejeriprodukter. Importerede foderstoffer forædles af det danske landbrug til eksportvarer, der via Esbjerg sætter kurs mod det engelske marked. En vældig indadgående energistrøm af forholdsvis billige kalorier forvandles til en udadgående strøm af forholdsvis dyre kalorier. Og fortjenesten er forudsætningen for de mange produktions-, forædlings- og transportforetagender, der indgår i processen: foderstoffabrik, gård, mejeri, slagteri, vognmand, rederi og mange andre. Og beliggenheden ved Grådybs englandsvendte tidevandsstrøm scorer gang på gang nye points til den havn, der for hundrede år siden begyndte at fungere.

1. a. Bomuldsfrøskrå 24 %
   b. Bomuldsfrø ex.p. 15 %
2. Soyaskrå 26 %
3. Korn 12 %
4. Raps 7 %
5. Solsikke 6 %
6. Diverse 10 %
   (Hør, fosfat, sildemel)

Hvad sker der i dag?

I det følgende skal omtales et par af de mest drastiske ændringer inden for landbrugets ind- og udførsel over Esbjerg havn. Nogen nævnt, nogen glemt! 1960'ernes største omlægning var containeriseringen af bacon-eksporten til England. Da Eksportsvineslagteriernes Salgsforening og DFDS i 1964 skulle vælge den havn, der fremover skulle have monopol på omsætningen, faldt valget helt naturligt på Esbjerg, og efterhånden som samtlige slagterier blev tilpasset de krav, den ny transportform stillede, gik al englandseksport over havnens ny Baconcontainercentral. I 1972-73 blev dette anlæg suppleret med en ny værksteds- og velfærdsbygning. Hermed er rationaliseringen afsluttet og tilpasset det nuværende behov.

DFDS's containerflåde

DFDS's flåde af containerskibe på ruterne mellem Esbjerg og engelske havne var fra starten baseret på den sikre omsætning, som baconeksporten gav. Tabellen viser, hvordan stadig nye skibe blev indsat på englandstrafikken, samtidig med, at den ældre del af flåden ved forlængelser fik øget sin kapacitet. I dag er dens samlede lasteevne på ca. 1000 20-fods-enheder, hvilket med to ugentlige afgange året igennem giver en total omsætning på 1000 × 2 × 52 = ca. 100.000 enheder i hver retning. Regnestykkets resultat ligger dog i overkanten, idet stormperioder, ferier og andet resulterer i en lidt uregelmæssig køreplan. I løbet af 1975-76 indsætter DFDS imidlertid to nybygninger i englandsfarten, hurtige skibe, hver med en kapacitet på 400 20 fodsenheder. Årsregnestykket bliver for de to skibe 2 × 400 × 3 × 52 = ca. 125.000 enheder i hver retning. Skibene krydser Nordsøen på 15 timer, losser og laster på 6 timer og kan således klare en enkelt rejse inden for ét døgn. Det er hensigten, at disse skibe skal afgå efter en fastlagt timeplan, således at de nuværende afgangstider, bestemt af vejr og vind, tidevand og losse-laste-tid, afløses af en regulær færgeplan – uden ventetider.

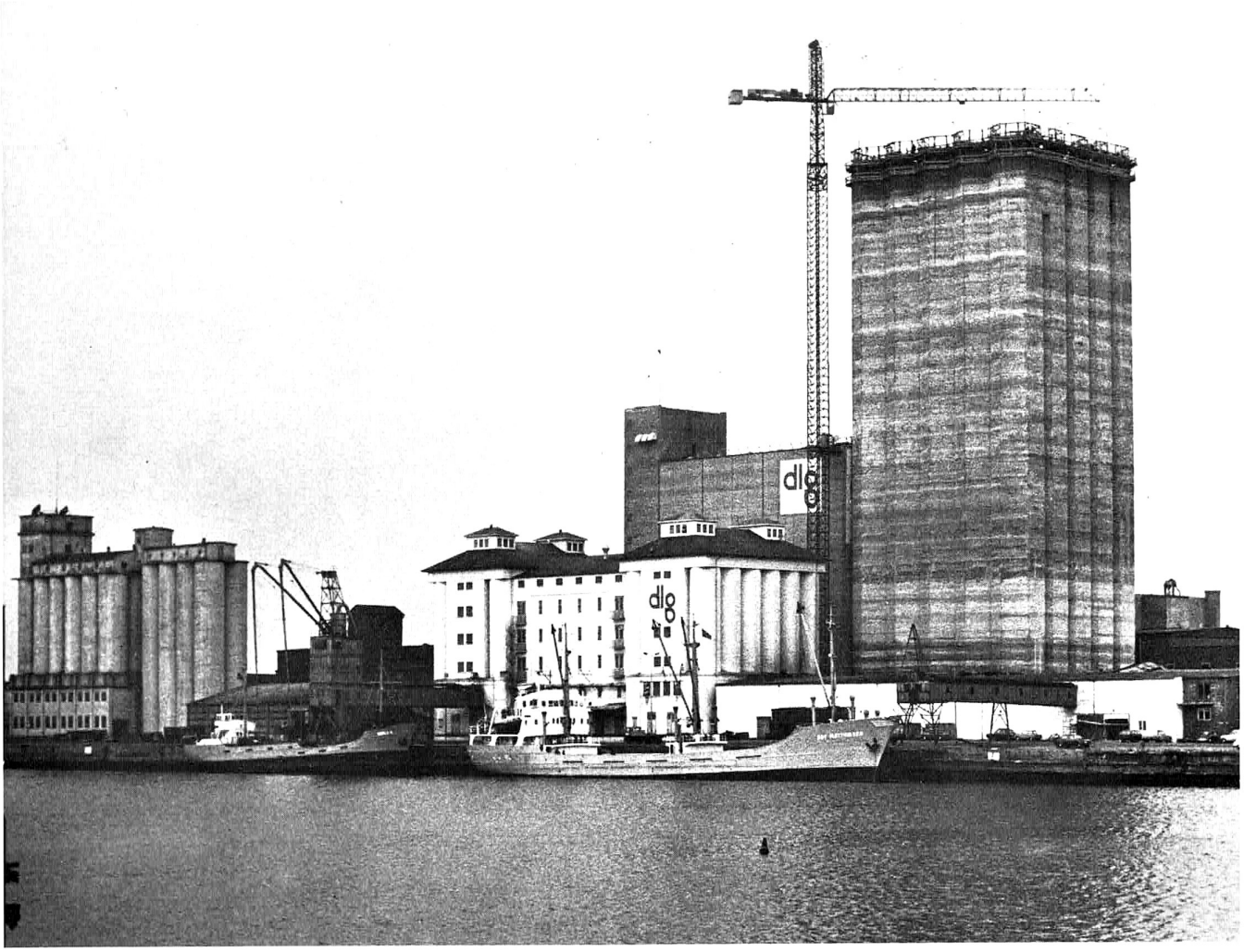
For andre forædlede landbrugsprodukter, som æg, kartofler, frysevarer, smør og levende kvæg, har rationaliseringskravet været mindre og behovet for mekanisering og centralisering knap så presserende. Smøreksporten er ganske vist blevet containeriseret, men mængderne er trods alt begrænsede og kræver ikke de store tilpasninger i transportsystemet.

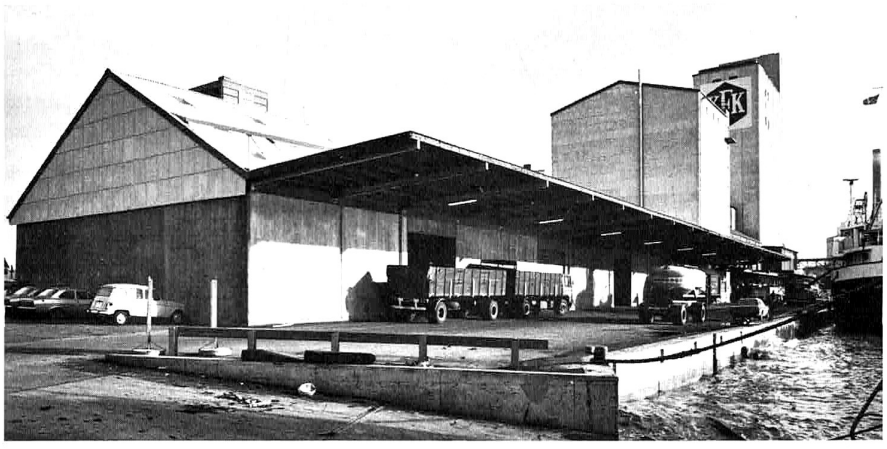
Vigtigste årstal i Esbjerg havns containerisering

1967	januar	Baconcentral og 1. roll on/roll off-rampe (DFDS).
	juni	Englandskajens roll on/roll off-rampe (DFDS).
1969	sept.	3. roll on/roll off-rampe (DFDS). Banecontainerterminalen.
1973	januar	4. roll on/roll off-rampe (U. K. Scan).
	forår	5. rampe og lift on/lift off-anlæg.

DFDS's containerflådes lasteevne i 20 fods enheder. I 1975 vil to nybygninger blive indsat i Englandsfarten med en kapacitet på hver 400 enheder.

	1966	1967	1969	1972	1973
Suffolk	52	52	80	80	80
Sussex	52	52	83	83	83
Somerset ...	152	152	152	173	173
Stafford		152	152	152	173
Surrey			226	226	226
Hero				220	220
I alt	256	408	693	934	955

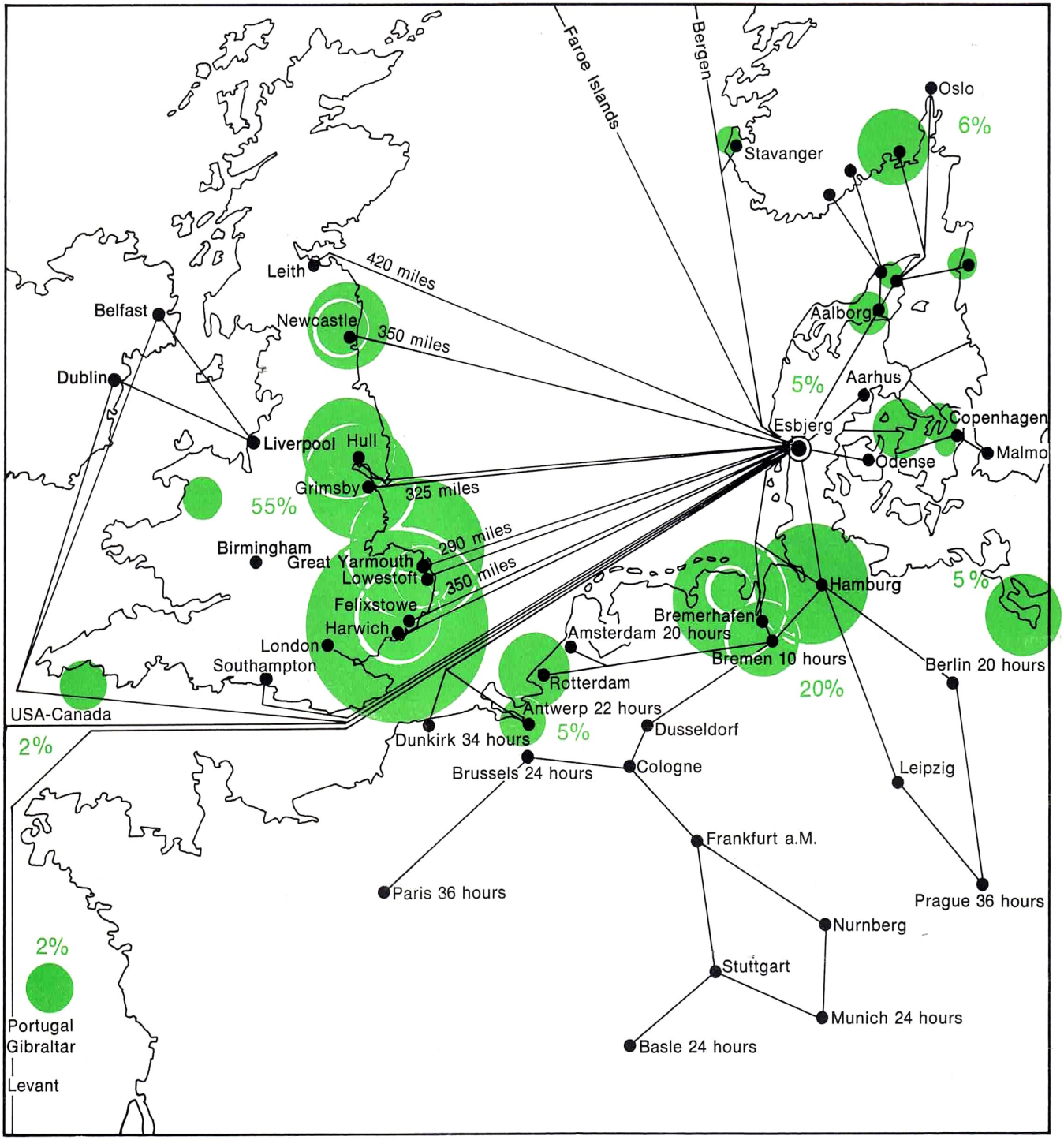
Korn- og foderstoffer

Esbjergs to giganter inden for foderstofbranchen er lokalafdelinger af de landsdækkende firmaer Korn- og Foderstof Kompagniet (KFK) og Dansk Landbrugs Grovvareselskab (DLG) med en samlet import over Esbjerg havn på omkring 250.000 t foderstoffer årligt. Begge foretagender forarbejder de importerede råstoffer – hvis fordeling fremgår af figuren – til en lang række foderblandinger til kreaturer, svin, høns, mink og andre husdyr, idet man dog inden for DLG er inde i en udvikling, der vil medføre en specialisering på kvægfoder.

KFK's fabrik i Esbjerg blev i 1973 hærget af en alvorlig brand, der er blevet efterfulgt af et omfattende byggeri. Byggeriet omfatter to nye lagre til færdigvarer. En silo sammensat af 38 celler skal anvendes til lagring af færdigblandinger i løs vægt, idet uemballeret transport med bane og bil fra fabrik til forbruger bliver af stadigt større omfang, mens en anden lagerbygning skal bruges til foderstof afvejet i sække.

DLG udbyggede sit foderstofanlæg i Esbjerg i løbet af 1960'erne. Usikkerheden omkring Danmarks tilslutning til Fællesmarkedet bremsede i årene omkring 1970 udviklingen, men efter Danmarks indtræden blev Esbjerg af DLG udset til at være selskabets sydjyske forsynings- og bearbejdningscenter for kvægfoder. Den kæmpemæssige silo, der med mirakuløs fart rejste sin silhuet over Esbjerg havn i foråret 1974, er således et ydre tegn på DLG's tro på de øgede muligheder for dansk kødeksport inden for E.F. samt på den rationalisering og centralisering, der er blevet tidens løsen – også inden for landbrugets andelsforetagender.

Siloen kan rumme 32.000 t foderkager, d.v.s. omkring en trediedel af den nuværende årsomsætning. Samtidig etableres et nyt sugeanlæg med en kapacitet på 200 t soyaskrå i timen, og vanddybden langs kajen uddybes til 10½ m ved springtidslavvande. Større skibe kan lægge til, lossetiden forkortes, fragtraterne formindskes. Udviklingen er bl.a. en følge af, at rederiernes krav til foderstoffirmaernes losseevne er forøget fra 1000 til 1500 t i døgnet.

5000 ankomst og afgange fra og til inden- og udenlandske havne/til og fra Esbjerg i tiden 1.11.1972 til 31.10.1973 fordeler sig på følgende hitliste:

Harwich	827	17 %	Szczecin	141	3 %
Gr. Yarmouth	481	10 %	Havne v. Skien	152	3 %
Hamburg	351	7 %	Rotterdam	127	2,5 %
Grimsby	302	6 %	Bremen	119	2,5 %
Tyske småh.	300	6 %	Lowestoft	91	2 %
Hull	249	5 %	Kalundb. Stigsn.	74	1,5 %
Felixtowe	208	4 %	Newcastle	71	1,5 %
N. Shields	195	4 %	Bremerhaven	67	1,5 %

I regioner fordeler Esbjergs godsforbindelser sig således:

Britiske havne	55 %	Danmark	5 %
Nordtyskland, Holl., Belg.	25 %	Østtyskland	5 %
Skandinavien	6 %	Andre	4 %

En statusopgørelse

Skal man omkring hundredåret for Esbjerg havns første besejling fremhæve nogle faser i dens udvikling, er det nærliggende at vælge to årtier:

1870'erne og 1970'erne. Statens beslutning om at anlægge havnen var en følge af det industrialiserede Englands voksende efterspørgsel på landbrugsprodukter og det deraf følgende behov for en hurtig dampskibsforbindelse mellem Danmark og det ny marked. Kvægeksporten var udgangspunktet, skibsruter følgen, og behovet for returlast samt landbrugets stigende forbrug af importerede råstoffer stimulerede i løbet af det første tiår havnens omsætning.

I 1970'erne præges havnens udvikling af de to nye faktorer, containerisering og fællesmarked. Beslutningen om at rationalisere og centralisere baconeksporten havde til følge, at DFDS fra 1967 til i dag fortløbende har udbygget sin flåde af containerskibe, hvorved besejlingen af østengelske havne år for år er blevet intensiveret. I bacon'ets kølvand fulgte en mere alsidig containerisering af ind- og udførselen over Esbjerg havn, idet en række andre varegrupper blev inddraget i processen. Dette stimulerede udviklingen og resulterede i, at havnen gennem de følgende år blev udstyret med diverse containerterminaler og specialiseret udstyr som roll on/roll off-ramper, lift on/lift off-anlæg og baneterminal. Og med hver ny facilitet øges havnens konkurrencedygtighed, og nye rederier, transportfirmaer og eksportprodukter vælger Esbjerg som havn. Og hver ny ugentlig afgang fremmer yderligere omsætningen. En engelsk eller skandinavisk leverandør har i dag 3-4 daglige afgange til sin rådighed. Dette medfører, at samhandelen mellem England på den ene side og Danmark, Sverige, Finland – samt i mindre grad Nordtyskland – på den anden i stigende grad går over Esbjerg. Og ligesom baconeksportens containerisering har trukket en mere alsidig eksport pr. container med sig, har eksporten gradvis stimuleret importen.

Den udvikling, der begyndte med Baconcentralens indvielse i 1967, har således igangsat en reaktionskæde, der år for år øger antallet af afgange, øger omsætningens alsidighed og dermed gør havnen mindre sårbar for de konjunkturændringer, der måtte komme. Og som afsnittet om foderstoffirmaerne viser, synes Danmarks indtræden i E.F. yderligere at skulle stimulere denne udvikling. Som i 1870'erne er det i 1970'erne påny dansk landbrug, der er havnens fødselshjælper.

H. Meesenburg, biolog, cand. mag.

